

Forslag til folketingsbeslutning om efterløn.

Fremsat den 22. august 1977 af *Ebba Strange* (SF), *Lilli Gyldenkilde* (SF) og *Ole Henriksen* (SF).

Folketinget opfordrer regeringen til at foretage sådanne ændringer i pensionslovgivningen, at

1) alle personer, der er mellem 60 og 67 år, får ret til at forlade arbejdslivet og vælge at modtage en efterløn, der svarer til den aktuelle understøttelsessats for det område, de forlader,

2) personer, der ikke er medlem af en arbejdsløshedskasse, kan modtage et efterlønsbeløb, der svarer til arbejdsløshedsunderstøttelse for en ufaglært arbejder i hovedstadsområdet,

3) personer, der ønsker at bevare en del af deres arbejde for at kunne få en gradvis afgang fra arbejdslivet, skal have mulighed for at sammensætte deres indkomst af delvis arbejdsløn og delvis efterløn,

4) personer mellem 55 og 60 år kan få tilkendt efterløn efter ovenstående principper, såfremt det af lægelige eller sociale grunde skønnes begrundet, at de ønsker at forlade arbejdslivet.

Bemærkninger til forslaget.

Under indtryk af den store arbejdsløshed, der har præget arbejdsmarkedet de sidste par år, og under indtryk af det store antal personer, der forlader arbejdsmarkedet inden pensionsalderen enten som førtids- eller invalidepensionister, mener forslagsstillerne, at tiden er inde nu til, at folketetinget træffer en beslutning, der effektivt hjælper en gruppe mennesker, der uden tvivl hører til de vanskeligst stillede i vort samfund, nemlig de, der før pensionsalderens indtræden er trætte og nedslidte eller af andre grunde har vanskeligt ved at finde passende beskæftigelse. Samtidig med, at denne gruppe mennesker, som forslaget henviser til, hjælpes, vil en vedtagelse af forslaget betyde en aktiv indsats til modarbejdelse af den ungdomsarbejdsløshed, som alle politikere udtaler at de gerne vil gøre noget for at afhjælpe, men som det helt åbenbart er svært at finde løsninger på.

Forslagsstillerne har som baggrundsmateriale bl.a. brugt SIDs forslag til efterløn og den rapport,

der er udsendt om udvidet adgang til førtidspension og fleksibel pensionsalder fra en arbejdsgruppe under pensionsreformkommissionen. Der har været meget nyttigt materiale at hente i sidstnævnte rapport, bl.a. dokumentationen, at det er personer med det hårdeste og dårligst lønede arbejde, der tidligst ønsker — eller bliver nødt til — at forlade arbejdslivet.

Imidlertid vil en alvorlig hindring mod at søge førtidspension, som situationen er i dag, være, at det betyder en ganske alvorlig indkomstnedgang at gå fra lønindkomst til pension. Også for dem, der er arbejdsløshedsunderstøttede, eller som lever af sygedagpenge, sker der en nedgang i indkomsten ved overgang til pension, som vil afholde nogle fra at søge pensionen. Endelig findes der ikke nogen egentlig social indikation for tilkendelse af førtidig folkepension.

Forslagsstillerne mener, at samfundet skylder disse ældre medborgere, der har arbejdet gennem et

langt liv, den sikkerhed, at de kan opretholde det samme indkomstniveau som under sygdom og ledighed, men uden den ofte illusoriske klausul, at de skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at forslaget skal søges gennemført nu, hvor de økonomiske konsekvenser sandsynligvis vil blive meget begrænsede. Det er umuligt at udtale sig om, hvor mange der vil benytte sig af det foreliggende tilbud. Men i samme grad som det udnyttes, vil det spare udgifter på andre områder: arbejdsløshedsunderstøttelse, sygedagpenge, andre sygeudgifter, socialhjælp el. lign., da enhver, der forlader arbejdet, giver plads til en anden og yngre person.

Udgiftkrævende bliver forslaget i det omfang, personer, der i øjeblikket modtager pension før det 67. år, flytter fra pensionsydelsen til den højere efterlønsydelse. Imidlertid er de mennesker, der i dag modtager pension før det 67. år, typisk mennesker med lav livsindkomst og relativt lav levealder. Derfor mener forslagsstillerne, at den her nævnte ydelse fra det offentlige vil være en rimelig retfærdighedshandling over for de mennesker, der slider hårdt og tjener mindst.

Bemærkninger til de enkelte punkter.

ad 1. I SIDs tanker om efterløn ligger, at den skal kunne oppebæres af mennesker, der gennem en årække har haft særlig hårdt og opslidende arbejde. Forslagsstillerne mener imidlertid, forslaget bør omfatte alle mennesker, der i øvrigt er omfattet af dansk sociallovgivning, da det er uhyre vanskeligt for andre at vurdere, hvilket område der er særlig opslidende. Arbejde kan være opslidende både fysisk og psykisk. Især arbejdsomstilling kan være overordentlig belastende for mennesker omkring 60 år. Det ses især af, hvor vanskeligt det er for et menneske i den alder at vende tilbage til arbejdslivet, når det af en eller anden grund har måttet forlade det. Statistikken viser, at den største gruppe, der i dag bliver førtidspensioneret, er ufaglærte arbejdere, over 40 pct., men den næststørste er selvstændigt næringsdrivende, fiskere, landmænd o. lign. Retten til efterløn kan derfor ikke med rimelighed begræn-

ses til kun at omfatte særlige grupper af lønmodtagere.

ad 2. For personer, der ikke er arbejdsløshedsforsikrede, findes der ikke et umiddelbart udgangspunkt for fastsættelse af efterlønnens størrelse. Forslagsstillerne har ved forslaget om at tage udgangspunkt i en ufaglært arbejders dagpengesats villet tilskynde til, at alle der har mulighed for det, søger for at arbejdsløshedsforsikre sig.

ad 3. Det er ikke forslagsstillerens ønske eller hensigt med dette forslag at presse mennesker, der ønsker at arbejde, ud af erhvervslivet. Tværtimod er vi af den opfattelse, at der burde være meget bedre muligheder, end der findes i dag, for, at også mennesker med nedsat arbejdsevne kunne finde passende beskæftigelse. Endvidere er det vor hensigt med det foreliggende forslag at fremme muligheden for en gradvis aftrapning af arbejdstiden i takt med stigende alder og faldende kræfter. Forslagsstillerne er klar over, at dette i høj grad er et spørgsmål om, hvilke aftaler der indgås mellem arbejdsmarkedets parter, men da SID også opererer med denne mulighed i sit forslag, mener vi, at folketinget gennem en vedtagelse af det foreliggende forslag kan være med til at bane vejen for en større smidighed og individuel hensyntagen ved fastsættelse af ældre arbejderes arbejdstid. Der ligger også i forslaget, at en person, der i kortere eller længere tid har oppebåret efterløn, igen skal have mulighed for atter at arbejde på fuld tid og lade efterlønnen hvile i den periode.

ad 4. I førtidspensionsudvalgets rapport diskuteres forholdene omkring en udvidet adgang til førtidspension fra 55 års alderen, subsidiært en ændring af invaliditetsbegrebet til også at omfatte social invaliditet. Med det foreliggende forslag er de forskellige forbehold, rapporten tager over for en udvidelse af invaliditetsbegrebet, bortfaldet. På grund af efterlønnens størrelse og kriterierne for tildelingen vil tilkendelse af invalidepension efter 55 års alderen i realiteten være bortfaldet. Det vil naturligt medføre nogle overvejelser over forholdet mellem invalidepensionens højde og efterløn for yngre invalidepensionister.